Gereformeerde Kerk is dit vaststaand gebruik. De *Bazuin* althans neemt geene stukken op tegen handelingen van kerkelijke vergaderingen, en zij gelooft, dat dit de rechte weg is en in een gezond en Schriftuurlijk kerkverband ook behoort.

Eerst als men ter laatster instantie, d. i. bij de Synode, meent verongelijkt te zijn, dan blijft nog het beroep op Gods Woord, d. i. op God, den hoogsten Rechter, over, en staat het elk vrij te zeggen, dat men zich op Hem beroept.

Doch we doen meer, en willen den regel stellen, waarnaar hier te handelen is, opdat aan Kerk en Pers beide haar recht verblijve.

De Pers heeft de roeping, om de verschijnselen in het kerkelijk leven gade te slaan; wat daarin afwijkt van het beginsel des Woords aan te wijzen; de oorzaken van die afwijking op te sporen; en de middelen aan de hand te doen om in het betere spoor terug te komen; en zulks niet als *klager* noch als *rechter*, maar als *medicus*.

Hier ligt in opgesloten, dat de Pers ontdekte verkeerdheden *één voor één* zal behandelen; en ze nimmer aan zal duiden zonder diagnose en medicatie; en altoos op *die* wijze, dat de lezer voelt, hoe deze geneesheer niet klaagt noch dreigt, maar om bestwil *maant*.

Alle *klacht* daarentegen hoort bij de kerkelijke vergaderingen; en waar zulk een klacht geuit wordt ten koste van geloovigen en ambtsdragers, behoort zulk een klacht die personen met name aan te wijzen en bewijs te leveren.

En vooral waar zulk een klacht niet bij één klacht blijft, maar tot heel een klachtenceel uitdijt, komt het de eere der kerken te na, deze publiek te maken, alvorens de kerkelijke vergaderingen in de gelegenheid gesteld zijn, om daarop recht te doen.

Hierin zal de *Hoop* het met ons eens zijn. Kerk en Pers elk heur *eigen* roeping. Nooit *verwarring* van beide.

Een inzender zond ons dit lied toe.

EENHEIDSBEDE.

Onze Heiland, geef ons eenheid;
Geef de eenheid uwer Kerk;
De door U gewilde eenheid;
In U, trouwe Heiland, sterk!

»Dat zij allen één zijn, Vader!"
't Was en is nog uw gebed;
o, Dat alles dan mocht vallen,
Wat die eenheid nog belet!

Uwe smeeking, trouwe Heiland,
Roerend, dringend, zonder amet;
Om de eenheid van de uwen —
Ja, het is ook *ons* gebed!

Gij alleen, Gij kunt het geven,
Vader, Zoon en Heilge Geest!
Dat de harten samensmelten;
Ja dit vragen we allermeest!

Ja, wij weten 't bij ervaring,
Dat *Gij* d'eenheid werken moet:
Menschenwerk, hoe welgemeend ook,
Geeft geen eenheid van gemoed!

Geef ons eenheid, kan het wezen —
Die de tweeheid niet meer voedt;
Want die tweeheid, en toch één zijn —
o, Zij smart het vroom gemoed!

Mocht dan haast, aan alle zijden,
Uw gebed, o trouwe Heer!
Glansrijk in vervulling treden;
Ons tot blijdschap, *U* tot eer!

Als G' uw Geest, in milde stroomen,
Uit erbarming nederzendt —
Ja! dan zal die eenheid komen;
De gedeeldheid neemt een end!

Als G' uw Geest, in milde stroomen,
Neer doet komen, trouwe Heer!
Dan zal ook uw glorie blinken —
En uw Naam ontvangt de eer!

Om uw glorie, God Drieëenig!
Vader, Zoon en Heilge Geest!
Smeeken w' U: ach, geef ons eenheid!
Om uw glorie 't allermeest!

G. S.

Deze toon is de ware. Och, dat hij weerklank vonde!

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Classicale Conferentie

op Donderdag 14 Februari te Voorthuizen, te 10 uur in de catechisatiekamer, ter bespreking van onderwerpen van kerkelijken aard en ter bevordering der Reformatie in andere kerken der Classis, die nog niet met de Organisatie gebroken hebben.

Toegankelijk voor Kerkeraads- en Gemeenteleden der Classis.

Aanvragen om logies in te zenden bij den scriba des kerkeraads te Voorthuizen, A. Van Bemmel.

Buitengewone vergadering der gecomb. Classis Sneek—Franeker—Heerenveen.

Op Woensdag 30 Januari 1889, voorm. 10 uur.

De voorzitter der Deputaten ter voorbereiding van het examen opent na psalmgezang met gebed.

Dr. Wagenaar is praeses, Ds. Bajema scriba.

Slechts één der Deputaten-Synode is tegenwoordig, Ds. H. Hoekstra van Utrecht.

Na onderzoek der stukken, die in orde worden bevonden, wordt geëxamineerd de Eerw. heer H. R. Nieborg, candidaat in de heilige godgeleerdheid en beroepen bij de kerk te Exmorra en Allingawier.

Door de Classis wordt besloten hem toe te laten tot de bediening des Woords.

Nog worden Deputaten benoemd met het oog op het uiteengaan der Classis; zestien kerken waren vertegenwoordigd.

Ds. Bajema sloot met dankzegging.

De Actuarius,
P. J. WIJMINGA.

Wederom vergunt de Heere het ons met dank aan Hem, die de harten bewoog en beurzen ontsloot, de gezondene of verzamelde gelden voor den bouw der pastorie te Augustinusga openbaar te verantwoorden.

Aan kerkcollecten: een vierde deel coll. v. hulpbeh. kerken te Lollum *f* 2.75 en ged. coll. N. G. K. te Reeuwijk *f* 3. Aan giften: door N. H. te S. van K. te W. *f* 0.50, van S. S. v. d. L. te N. *f* 5, N. N. te K. *f* 10; door Ds. K. F. te Z. in de coll. gevonden *f* 5 en van Mej. H *f* 1.50; door Ds. d. G. F. te A. van N. N. *f* 1; door Ds. W. M. alhier: overschot reiskosten preekbeurt te Westergeest *f* 1.50; door den kerkeraad der N. G. K. te Wons gev. in kerkezakje *f* 5; door den kerkeraad te Engw. *f* 1.25, van P. G. en L. G. aldaar samen *f* 0.50; door Ds. P. J. W te L. van IJ. T. te A. *f* 2.50; door Ds. Kl. te M. postb. *f* 2.50; door W. H. te Amst. gev. in de coll. N. G. K. aldaar van A. J. B. *f* 10; door den kerkeraad N. G. K. van eenige vrienden te Oosterzee *f* 6; door Ds. Pl. v. A. te R. gev. in de coll. *f* 0.50; door Ds. B. te Zw. van vrienden aldaar voor dit doel *f* 33.60 en van idem nog *f* 1; door A. E. te L. gev. kerkez. *f* 2.50; Mevr. de Wed. IJ. te W. *f* 10; door W. H te Amst v. d. Chr. Jong.v. »Waarheid en Vrede" te Vlaard. *f* 10; door I. d. H. te Delft van lid N. G. K. aldaar *f* 1 en door Br. W. C. v. M. te L. van X. de helft van *f* 50, dus *f* 25; door C. W. Folkersma van Augustinusga verzameld bij bezoek aan huis te Sneek: Ds. J. B *f* 1 en cat. bus *f* 2.50, Wed J. A. P. *f* 2.50, W. R. D. *f* 1, M. *f* 2.50, H. K. v. d. S. *f* 0.50, P. IJ. d. V. *f* 1, A. J. *f* 2.50, N. N. *f* 1, A S. *f* 1, P. H. *f* 0.25, P. d. B. *f* 0.25, K. R. *f* 2.50, C. S. *f* 0.50, N. N. *f* 2.50, J. B *f* 0.50, R. D. *f* 2.50, B. *f* 0.25, E. *f* 0.50, S. d. B. *f* 1, D. O. *f* 1 en Th. v. d L. *f* 1, samen *f* 28.50.

Evenzoo door G. G. Van der Veen Jr., van Aug. verzameld te Rinsumageest: N. N. *f* 0.50, A. H. *f* 0.50, N. N. *f* 0.50, N. N. *f* 0.75, N. N. *f* 0.50, Wed P. H. *f* 1, J. B. *f* 0.50, T. Kl. *f* 1, A J. D. *f* 0.50, N. N. *f* 0.25, N. *f* 1, N. *f* 0.05, A. F *f* 0.25, A. D. W. *f* 0.50, G. v. d. B. *f* 1, A. D. A. *f* 1, D. F. *f* 0.50, N. N. *f* 1 en N. N. *f*. 1. Samen *f* 12.50.

Te Sybrandahuis- D. L. *f* 2.05, K. v. d. K. *f* 1, S. P. *f* 1, N. N. *f* 0.50, N. N. *f* 0.50, N. N. *f* 0.50, Gebr. T. *f* 3.50, L. P. B. *f* 0.50 en P. P. H. *f*. 1. Samen *f* 10.55.

Bij Dokkum aan de Streek: H. J. S. *f* 1 en van N. te K. nog *f* 1. Samen *f* 2.

Te Ooster-Nijkerk: P. A. Zw. *f* 10, R. *f* 1. Door denzelfden, cat. bus *f* 1.25½ en Wed. Z. *f* 2.50. Samen *f* 14.75½.

Te Augustinusga ook verzameld door J. L. Hoekstra en H. B. Tjoelker aan giften en toezeggingen samen *f* 114. En te Surhuizum, waar de verzameling nog niet geëindigd is: F. *f* 3.50 en N. N. *f* 2.50.

Nog uit Aug. door Ds. M., na afgelegde geloofsbelijdenis van N. *f* 1 en van Tj. R. en echtgenoote vergoeding voor een zakbijbeltje bij hun vertrek naar N.-Amerika *f* 2.

Voorzeker geeft het bovenstaande stof om te danken, maar ook om te denken en te vragen.

Hartelijk dank aan allen, die in collecten of door zending of bij bezoek kleinere of grootere gaven schonken; dank ook aan allen, die onzen vrienden bij hunne reizen hulp bewezen of gastvrijheid verleenden. Maar wij denken: Zonder zoovele en velerlei hulp waren wij nog niet zoo ver gekomen; en toch ook: Waren de kerkcollecten wat meerder in aantal of grooter van bedrag, alsook hield in iedere kerk (waar dit nog niet geschiedde en toch kon gebeuren) een vriend of vriendin eene inzameling, hoe zouden zij onze zorgen verlichten! Door den nood gedrongen, moet in 't najaar gebouwd en in den winter een nieuwe woning betrokken, terwijl de aannemer nu reeds op het verschuldigde wacht.

Wij moeten dus blijven vragen: Och, helpt ons nog aan f **1200.** Wie niets kan geven, kan misschien wel iets verzamelen bij vrienden der reformatie in zijne woonplaats of omgeving. Desverlangende zenden wij gaarne daartoe een kerkelijke aanbeveling, gelijk ook de broeders van hier op hunne reize naar elders bij zich hebben. De vele kleine gaven stellen we op grooten prijs. »Het penningske der weduwe" heeft zoo groote waarde bij den Heere.

Doch ook zouden wij het genade van God achten, indien eens een of meerdere met aardsche goederen gezegende broeders of zusters hun koninklijke giften schonken aan de stoffelijk arme kerken van Augustinusga en Surhuizum.

»Een iegelijk doe, gelijk hij in zijn hart voornemt, niet uit droefheid of uit nooddwang; want God heeft den blijmoedigen gever lief." (2 Cor. 9 : 7).

Namens de kerkeraden,

W. MAAN, *V. D. M.*
R. S. ZIJLSTRA, *oud. te Augustinusga.*
S. A. HANSMA, *oud. te Surhuizum.*

Augustinusga, 4 Febr. 1889.

Den 31sten Januari l.l. vergaderde in de Oosterkerk te Utrecht de gecombineerde classis Utrecht—Wijk. Vijftien kerken waren vertegenwoordigd. De vergadering werd door Ds. G. Ringnalda, als praeses aangewezen, geopend met gebed en het lezen van Markus 6 : 30—56.

Twee personen, die begeerden als oefenaars in deze classis te worden toegelaten, moesten, na onderzoek, worden afgewezen. Als deputaat, om mede het te houden Zendingscongres voor te bereiden, werd benoemd Ds. Hoekstra van Utrecht en als zijn secundus Ds. Ringnalda van Harmelen. De vervulling der vacaturebeurten werd zooveel mogelijk in het belang der verschillende kerken geregeld.

De vergadering sprak uit, dat wenschelijk is, dat kleine genabuurde kerken, die nog niet zelfstandig tot de bediening des Woords kunnen komen, zich vereenigen om tezamen een dienaar des Woords te beroepen; onder voorbehoud, dat de zelfstandigheid der kerken bewaard blijve.

De vergadering besluit dat in alle kerken van deze classis jaarlijks een bede- en dankdag voor den oogst zal gehouden worden en wel in de week na den eersten Zondag in Maart en in de week na den eersten Zondag in November. De verdere regeling dezer zaak wordt voor iedere kerk aan haar kerkeraad overgelaten.

Nog enkele zaken, particuliere kerken betreffende, werden behandeld.

Na het zingen van Ps. 25 : 3 werd de vergadering door den praeses met dankzegging gesloten.

W. RINGNALDA,
scriba.

Buitenland.

Rusland. De Evangelische Alliantie contra den Procureur van de H. Synode, Pobedonostzeff.

Hoe men ook denke over de Evangelische Alliantie, een iegelijk, die haar arbeid volgt, moet toestemmen, dat zij overal moedig voor de vrijheid van conscientie, waar die aangerand werd, in de bres sprong. Zoo deed de Alliantie in 1886, toen de afgevaardigden van alle afdeelingen te Genève in de maand Augustus vergaderd waren, en men besloot een adres te richten aan den Russischen Keizer, om te pleiten voor de zoo zwaar verdrukte Lutherschen in de Oostzee-provinciën.

Dit adres werd geteekend door de besturen van de meeste afdeelingen in Europa en Amerika en daarna in Augustus 1887 den Keizer overhandigd, toen deze een bezoek te Kopenhagen bracht, door eene commissie bestaande uit den graaf van St. George van den Zwitserschen tak en den heer Nepven van de Nederlandsche afdeeling der Evangelische Alliantie.

Het adres aan den Keizer luidde aldus:

»Sire!

Met den diepsten eerbied wenden zich de ondergeteekenden, vertegenwoordigers van de verschillende takken der Ev. Alliantie, tot Uwe Keizerlijke Majesteit, om aan hare voeten hunne nederige hulde neder te leggen en haar te vragen, het volgende verzoek in te willigen:

Het zal Uwe Majesteit bekend zijn, dat o. a. steeds het streven van de Ev. Alliantie geweest is, om de belangen der Christenen over de geheele wereld te behartigen, opdat zij vrij hun godsdienst zouden kunnen oefenen naar de inspraak hunner conscientie en de regelen hunner kerk.

Sedert 1849 heeft de Alliantie meermalen voor de zaak van conscientievrijheid gepleit bij de onderscheidene regeeringen en vorsten van Europa. Door de goedheid Gods, welke is de Koning der koningen en de Heere der heeren, hebben de stappen die wij in Spanje, Zweden, Italië, Toscane, Duitschland, Oostenrijk en Turkije gedaan hebben, bijna altijd het gevolg gehad, dat de weldaden, die de toepassing van het heerlijke beginsel van vrijheid van godsdienst brengt, gekomen zijn tot hen, welke ze tevoren niet genoten hadden.

Het feit, dat der Alliantie bij uwe Keizerlijke voorgangers in '57 en '70 een welwillend oor geleend werd en de verklaringen, die wijlen Prins Gortschakoff, kanselier van buitenlandsche zaken, in Friedrichshaven vanwege Zijne Keizerlijke Majesteit aflegde, geven ons het vertrouwen, dat ook ditmaal de Keizer van Rusland niet weigeren zal onze bede te vernemen.

Tengevolge van eene enquête door Z. M. Alexander II in '61 bevolen aangaande den staat der godsdienstvrijheid in de Baltische provinciën, vernietigde Uwer Majesteits doorluchtige vader voor die provinciën de kerkelijke wet aangaande de gemengde huwelijken. De Gouverneur Generaal dier gewesten kreeg bevel alle vervolging van Protestantsche leeraars te staken.

Na dien tijd door omstandigheden, tot welker beoordeeling de Alliantie niet bevoegd is en waarvan zij alleen de uitwerking kan constateeren, is de oude wet ten opzichte der gemengde huwelijken weder in werking gesteld, — zijn de predikanten gedwarsboomd in de uitoefening van hun herderlijke zorg voor de zielen, terwijl zij, die zonder voldoend onderzoek den godsdienst hunner vaderen verwierpen en tot de Grieksche kerk overgingen, niet daartoe konden terugkeeren, zonder gestraft te worden volgens wetten, die opnieuw door de Regeering behachtigd zijn.

Wij verzekeren uwe Majesteit, dat elke gedachte, om ons te mengen in zaken der regeering of der staatkunde uwer Majesteit, verre van ons is. Wij weten, dat er in Rusland een wet is, die den leden der Grieksche kerk verbiedt tot een andere kerk over te gaan; maar als wij het wagen uwe Majesteit te verzoeken deze wetten te wijzigen, meenen wij de schitterendste hulde te brengen aan de gevoelens van gerechtigheid, die de doorluchtige zoon van den bevrijder van 20 millioen slaven en van hem, die de verspreiding van Gods Woord door zijn geheele rijk heeft toegelaten, koestert.

Door voor vrijheid van godsdienst te pleiten, willen wij daardoor het beginsel van gerap in deze zaak niet miskennen, noch beweren, dat alle meeningen even goed zijn; wat wij u vragen is dit, Sire! dat wanneer men het voorrecht heeft zich uw onderdaan te noemen, een iegelijk God zal kunnen aanbidden volgens zijne conscientie en volgens Gods bevelen en Gods Woord; — dat ieder uwer onderdanen vrij zal zijn om zijne kinderen in het geloof zijner vaderen op te voeden; — dat de geestelijke leiders van Christelijke kerken, die niet tot de Grieksche kerk kunnen gerekend worden, zonder hinder voor hunne geloofsgenooten al de dingen zullen kunnen verrichten, die tot hun ambt behooren; dat ten slotte zij, die tot de Grieksche kerk overgingen, zonder zich bewust te zijn van het gewicht dier stap, omgestraft tot hun oorspronkelijke kerk zullen kunnen wederkeeren, indien zij daartoe de begeerte vrijelijk te kennen geven.

Wij houden ons overtuigd, dat Uwe Majesteit het beginsel van godsdienstige verdraagzaamheid en dat van vrijheid van conscientie belijdt. Ook heeft de Ev. All. de gegronde hoop, dat het gebouw, waarvoor HH. MM. de Czar Nicolaas en zijn Doorluchtige zoon den grond legden, door Uwe Majesteit zal bekroond worden, door aan hare onderdanen de grootste weldaad te bewijzen, om den God der Christenen te kunnen aanbidden volgens hunne conscientie en de regels der onderscheidene kerken niet enkel in de Baltische gewesten, maar ook in alle deelen van dit uitgebreid rijk, waarin uw naam, Sire! geliefd en geëerd wordt door millioenen menschen, die dagelijks den zegen Gods over het gewijd hoofd van hun keizer en vader afsmeeken".

Na betuigd te hebben, dat de onderteekenaars tot verschillende kerken behooren, maar één zijn in het geloof in Christus, volgen de onderteekeningen. Voor Zwitserland teekende de heer E. Naville, voor Nederland baron van Wassenaer van Catwijck en graaf F. van Bylandt.

Hierop heeft de heer C. Pobedonostzeff, procureur bij de H. Synode te St. Petersburg het volgende geantwoord. Zijn antwoord is merkwaardig en kan tot meerdere waardeering van het optreden der Russische regeering leiden.

Mijnheer!

Zijne Majesteit de Keizer van Rusland heeft mij uwe petitie, te Kopenhagen aangeboden, in handen willen geven.

De aanhoudende zorg Zijner Majesteit strekt zich tot al zijne onderdanen, zonder onderscheid van ras of van godsdienst, uit. Voor het welzijn van allen bezorgd, en erkennende, dat in den godsdienst het hoogste goed der menschheid gelegen is, zou Zijne Majesteit de vrije uitoefening ervan aan al zijne onderdanen willen verzekeren en in zijn hart geen onderscheid willen maken. Ten opzichte van de Baltische provinciën koestert Z. M. de gevoelens die eertijds zijn Doorluchtige vader en verheven voorvader bezielden, wier nagedachtenis gij zoo terecht eert.

De Regeering Zijner Keizerlijke Majesteit meent door zich onveranderlijk te bewegen in de lijnen, door haar getrokken, de kalmte in de Baltische provinciën te doen wederkeeren, welke door het abnormale in haar historische ontwikkeling zoo lang daar werd gemist: namelijk, aan de eene zijde een gepriviligeerde klasse, welke hare macht op elke manier zoekt te behouden en streeft naar een onbeperkte heerschappij en eene geestelijkheid die zich sterk maakt door zich met haar te vereenigen; aan den anderen kant een steisel van vervolging, uitgedacht om alle toenadering tot het vaderland en bovenal tot de orthodoxe kerk te verhinderen.

Voor 't oogenblik schijnt het nog overbodig op te klimmen tot de bron van het misverstand, dat tegenwoordig, naar het schijnt, de conscientie van sommige protestantsche Christenen in Europa ontrust. Ik zal mij ertoe bepalen u de correspondentie voor te leggen, welk ik over dit onderwerp met uwe geestverwanten van Genève gevoerd heb.

In uw Christelijken ijver overtreft gij uwe broeders van Schaffhausen; gij bekommert u niet alleen over de Lutherische kerk in de Oostzee-provinciën, maar ook over de verschillende Christelijke belijdenissen, die zich onder de vleugelen van ons groot rijk bevinden. Voor al die belijdenissen vraagt gij een gelijke, volle en geheele vrijheid.

De gevoelens, die u tot deze daad brachten, komen overeen met de diepste sympathie van den Keizer en van het Russische volk.

Toch kan het Russische volk de innige overtuiging niet laten varen, dat nergens in Europa de heterodoxe kerken, en zelfs de niet Christelijke gemeenschappen, zoo vrij zijn als in Rusland, waarin eenheid voor elke godsdienstige belijdenis als geboren is. Europa wil helaas! dit maar niet erkennen..... Waarom? Enkel omdat ten uwent de vrijheid van godsdienst, gelijk zij in de wetten beschreven is, vereenigd is met het onbeperkte recht van propaganda te maken. Daarin is de eerste oorzaak van uw opstaan tegen onze wetten, die belemmerend zijn voor hen, die de geloovigen van de orthodoxie zoeken af te brengen en voor hen, die ons geloof afzweren. In die wetten, die geen ander doel hebben dan om den heerschenden godsdienst te beveiligen, door hem te beschermen tegen hen die in verzoeking zouden komen om hem aan te vallen, — ziet Europa meer dan een beperking van de vrijheid van vreemde godsdiensten, nl. vervolging.

Ik stel mij niet voor om in beginsel na te gaan, welke de band is, die het denkbeeld van vrijheid met dat van proselietenmakerij vereenigt, en hoe het geschiedt, dat elke maatregel, die de strekking heeft om een godsdienst te beveiligen voor het proselietisme dat ten bate van een anderen beschouwd wordt als een schennis der vrijheid. Dat is een abstracte quaestie, die ons op het gebied van de theorie zeer ver zou kunnen voeren, zonder ons tot een definitief resultaat te leiden; liever noodig ik u uit om mij te volgen op den vasten grond der historische feiten; op dit terrein zullen wij, als wij met feiten te doen hebben, die voor een iegelijk klaarblijkelijk zijn tot een meer belijnde oplossing van bovengenoemde vraagstukken kunnen geraken.

Het behaagde der Voorzienigheid het keizerrijk Rusland in te stellen in de groote ruimte, die zich van den Oural tot aan de Karpathen uitstrekt, aan de grenzen van twee deelen der wereld, die tot de meest belangrijke en heterogene behooren. De geschiedenis van ons ras zwijgt tot het oogenblik, waarop de hoogste wil, die over het lot der natiën beschikt, het op zijn post geroepen heeft om te waken op den weg die aan de groote volksverhuizing vrij baan gaf, — zonder twijfel opdat het Christelijk Europa zich in vrede zou kunnen wijden aan het werk van een nieuwe civilisatie, een Christelijke beschaving. Twee deelen der wereld in evenwicht te houden, zich noch tot het eene, noch tot het andere te buigen, totdat de vinger Gods het oogenblik zou aanduiden, waarop het Oosten en het Westen eindelijk elkander moesten ontmoeten in vrede in de gemeenschappelijke Christelijke beschaving, dit was de roeping van Rusland en Rusland heeft er zich van gekweten zonder af te wijken. Noch de barbaarsche horden der Khazaren der Petchénegen der Polovtsi, noch de wolken van Mongolen drongen in Europa, en konden dus ook niet de ontwikkeling der nieuwe Christelijke beschaving stuiten. De Muselmansche wereld, die zoo langen tijd getriumfeerd had over de geheele Christelijke macht, gecaliseerd in de kruistochten, werd in hare beweging tegen het Christendom gestuit, terwijl hare macht, eindelijk brak tegen de kracht van het nieuwe Russische rijk. Vraagt men, hoe het mogelijk was, dat Rusland zich heeft kunnen handhaven in de volbrenging van dit groote humanitaire werk? — Omdat het getrouw gebleven is aan de onveranderlijke beginselen van zijn nationalen geest, die zijne kracht schraagden en zijne onafhankelijkheid tegenover Azië en Europa waarborgden. Wat zou er van Rusland geworden zijn, indien het, eene schuilplaats verleenende aan talrijke volksstammen en aan belijdenissen van allerlei aard, die het van alle zijden omringden, ertoe ware gebracht om hun verschillende invloeden te lijden. Wat zou er van Europa geworden zijn, indien Rusland tot eene kampplaats gediend had voor de hartstochten en den naijver van al die nationaliteiten en belijdenissen; en dat op een tijdstip, waarop het Islamisme reeds almachtig op den Bosphorus, nog verschansingen had in de staten van Kazan, Astrakan en de Krim, terwijl het geheele Westen, ter prooi aan godsdienstoorlogen, nu eens verlicht werd door de brandstapels de inquisitie, dan wederom verduisterd door bloedige »nachten en vespers".

Datgene, wat Rusland temidden van al den politieken en godsdienstigen strijd redde, was wederom de geheele onafhankelijkheid van zijn aanzienlijke krachten, de onafhankelijkheid en energie van zijn nationalen geest, opgevoed in het geloof, dat geheiligd gevoed en versterkt werd in den boezem der orthodoxe kerk. Uit het orthodoxe geloof heeft Rusland zijn levensbeginsel geput, waaraan het zijn heil dankt. Door dat geloof heeft het de eenige taak kunnen volbrengen, die het opgelegd werd. Dat geloof heeft het beveiligd tegen alle verleiding, die van buiten kwam, is zijn hoop geweest in de ure van vrees en ontmoediging. Met dat geloof is het groot geworden en door dat geloof heeft het zich krachtig gevoeld om zijne groote zending voor het heil der menschheid te volbrengen. De historie heeft daarom aan Rusland de heilige plicht opgelegd, alles van de orthodoxe kerk te weren, wat hare veiligheid zou kunnen bedreigen, eene plicht, aan welker vervulling zijn nationaal bestaan hangt de eerste plicht dus.

Sedert het eerste tijdvak van die godsdienstige en nationale ontwikkeling was Rusland in contact gebracht met de godsdiensten van het Westen, die in ons land doordrongen. Welken geest hebben zij ons geopenbaard? Reeds de kruisvaarders hebben het ons laten zien. Het enthousiasme, dat hen dreef ter bevrijding van het heilige graf, is eindelijk uitgeloopen op de verovering van Byzantium en de vernedering van de Oostersche kerk.

Dit was een klinkend bewijs, dat de godsdienstige aspiratiën in het Westen van Europa voortkwamen uit politieke hartstochten en dat de geest van verdraagzaamheid hun vreemd was.

Daarop kwamen troebele tijden; Europa werd door lange en bloedige oorlogen verscheurd, vrijheid van godsdienst werd in het vaandel geschreven, maar onder die vaandels woedde godsdienstige haat en grove hartstocht, en werd ijverzucht van allerlei aard uitgebroed. Staten zakten ineen, in hunne plaats verrezen andere groepen geconfedereerde staten, nieuwe nationaliteiten traden op het tooneel, alle mogelijke politieke ijverzucht trad mede in het krijt. Het tafreel van die oorlogen vertoont een onbeschrijfelijke dooreenmenging van godsdienstige hartstochten. Het was een ruwe leerschool voor den Christelijken geest der Westersche kerken.

In den tijd, waarin de politieke en godsdienstige hartstochten worstelden, kwamen in Rusland de twee groote belijdenissen van het Westen. Het Katholicisme koos de provinciën van het westen tot een basis zijner operatiën. Door het Polinisme binnengeleid, met het welk het zich ongelukkigerwijs heeft geïdentificeerd, begon het overal de Russische elementen uit te drijven in naam der Poolsche overheersching, en onder het schild van zijn vaandel bracht het meer dan eenmaal de Poolsche legioenen tot in het hart van Rusland. In onze dagen zelfs zouden wij niet in staat zijn om in Rusland een boek aan te wijzen, waarin men een neutraal verdraagzaam Katholicisme zou kunnen aanwijzen, dat vrij is van animositeit tegen het orthodoxe element en dat niet streeft om Rusland aan zijn westersche grens provinciën te ontnemen, die in merg en been Russisch zijn.

Helaas, bijna onder dezelfde auspiciën werd Rusland tegenover het Lutheranisme geplaatst, in de personen van de oude ridders der Duitsche orde, die het den toegang tot de Baltische zee versperd hadden. Alles verwoestende, wat aan het Katholicisme zou kunnen doen denken, wilden de nieuw bekeerden van het Lutheranisme, bij onnen noch pastoors, zich ontdoen van de tijdelijke voordeelen, die hun daaruit voortkwamen. Met alle energie aan hun ras eigen volgden zij de lijnen hunner voorgangers, in het land een willekeurige macht uitoefenende, daarbij de bevolking van Lijf- en Finland tegen Rusland opzettende de orthodoxie als een symbool van de eenheid met Rusland vervolgende.

Sedert dien tijd duurt deze traditioneele strijd voort. — een strijd voor de alleenheerschappij in het land, geleid door de afstammelingen der ridders... Het Lutheranisme, gelijk tevoren het Katholicisme, bedient zich in die provinciën van de banier des geloofs, om zijne plannen tot overheersching te bedekken. Wanneer de minste geestelijke toenadering betoond wordt tot het vaderland van de zijde der ingeborenen dan werpt men allerlei hindernissen op; van zijne zijde alroo de conscientie aanrandende, heft het Lutheranisme groot geschreeuw aan over het geweld aan de vrijheid van de Luthersche (propaganda), men doet door heel Europa zijne lamentatiën weerklinken, ontrust de vreedzaamste Luthersche gemeenten in andere deelen van het rijk, en ontrust overal de geesten van zijne geloofsgenooten. Wanneer het Prot. Europa zich wilde ontrekken aan den invloed van die bittere klachten en lasteringen, indien het zonder vooroordeel de werkelijkheid zien kon, zooals zij in de dorpen en gemeenten van dit land in de woningen der baronnen en der predikanten is, dan zou het aan de waarheid recht laten wedervaren; dan zou het zien, *wat het kost* in dit land om *vrijelijk* van het Lutheranisme tot de orthodoxie over te gaan; dan zou het ook begrijpen dat in dien voor onze kerk zoo pijnlijken strijd het niet de zaak is om het Lutheranisme aan te vallen, maar om *zich daartegen te verdedigen.*

Het is smartelijk voor het Christelijk gevoel, — maar men moet bekennen, dat de ure voor de vreedzame ineensmelting der Christelijke denkbeelden van het Westen en van het Oosten niet gekomen is. In Rusland zijn de belijdenissen van het Westen altijd geneigd om den boventoon te voeren en gereed om zich niet alleen tegen de macht, maar zelfs aan de eenheid van ons vaderland te vergrijpen. Rusland kan geene vrijheid geven tot propaganda maken; nooit zal het toestaan, dat der orthodoxe kerk hare kinderen ontrooid worden om ze in te schrijven in de boeken van andere belijdenissen, die de oude wapenen, tegen haar opgeheven nog niet hebben neergelegd. Het verklaart dit openlijk in zijne wet en beroept zich op de hoogste gerechtigheid van Hem, die alleen de rijken bestuurt.

Westelijk Europa gunt vrijheid aan alle godsdiensten om propaganda te maken; het beschermt den heerschenden godsdienst niet. Wij hebben het tegen overgestelde beginsel in onze wetten behouden. Weinu, heeft dat Europa, waaruit die klachten over die wetten in naam der conscientievrijheid komen, het kunnen bewerken, dat die kostbare vrijheid voor de geloovigen van alle belijdenissen gewaarborgd is? Is er vrede gesticht tusschen de kerken onderling en is de geest van overheersching en de macht tot uitbreiding van bezittingen aan die kerken vreemd? Helaas er is reden te gelooven, dat in dezen tijd de algeheele vrijheid slechts bestaat voor hen, die van het geloof tot het ongeloof overgaan! Misschien dat in sommige gezegende hoeken der aarde, of in de stilte der eenzaamheid, de natuur alleen tot het hart des menschen spreekt, de hartstochten der menschen tot bedaren komen en de denkbeelden eenvoudig en helder worden, waardoor de mensch even gemakkelijk gelooft, als hij ademhaalt. (!) Misschien dat, bij de verheven grootheid der watervallen van den Rijn, op een betooverend plekje aan het meer van Genève, de ziel, die zich verliest in de aanbidding van het Goddelijk werk, doof wordt voor het ijdel geraas van deze wereld en slechts eenheid in harmonie gevoelt. Maar buiten zulke gezegende plekjes is het geheel anders.

De weigeving van westelijk Europa heeft geen bevelen noch verboden ten oprichte van den godsdienst des lands. Maar er is veel machtiger streven, veel dieper kracht dan de letteren der wet; het is de onverdraagzaamheid, die men voor andere belijdenissen gevoelt, de verderfelijke erfenis van het bloedige tijdperk der godsdienstoorlogen. Eene onverdraagzaamheid, vooral gericht tegen de orthodoxe kerk die men verafschuwt zonder haar te kennen of te begrijpen, als eene eigenaardigheid van de mindere rassen; als een teeken van een mindere of barbaarsche ontwikkeling. Men zegt de vrijheid voor alle godsdiensten en rassen in beginsel te willen; maar wanneer het aankomt *op de toepassing*, dan sluit men Orthodoxen buiten, — die eilandjes der westersche beschaving.... Om voorbeelden aan te halen, die pas gebeurd zijn, behoeven wij slechts te wijzen, wat de Roomsche wereld aangaat, op het onrechtvaardig proces van den priester Naumovitch en van Dobrianasky in Oostenrijk; wat de Protestantsche wereld betreft, op het advies, gegeven door de Gustaaf Adolf vereeniging te Dresden, ten oprichte van de Liturgie in de Slavische taal, waarom de Oostenrijksche Slaven gevraagd hadden."

De brief eindigt met eene aanhaling uit een werk van Ernst Naville over »het eeuwige leven", waarin wordt betoogd, dat de Christelijke kerken goed zouden doen den strijd der zestiende eeuw te laten varen, zoodat men den krijg ging voeren met dezulken, die het bestaan van God ontkennen en niet met hen, die God aanbidden.

Hoeveel men tegen dezen brief moge inbrengen, het is niet te miskennen, dat met groot talent door Pobedonostzeff het Erastiaansche stelsel verdedigd is, en dat hij met recht den Westerschen verwijt: Gij hebt volkomen vrijheid van godsdienst in uw vaandel geschreven, maar inderdaad is het er verre vandaan, dat de regeeringen u die vrijheid werkelijk gunnen.

De Evangelische Alliantie is het antwoord op dit schrijven niet schuldig gebleven. Den 18den Jan. van dit jaar werd aan den hoofdprocureur der H. Synode het volgende antwoord gezonden:

»Het internat. comité der Evang. All., te Berlijn vergaderd, heeft kennis genomen van de memorie door Uwe Exc aan den heer N. gezonden, in antwoord op het smeekschrift, Z. M. den Keizer van Rusland ten bate van de vervolgde dissidenten te Kopenhagen aangeboden. Het heeft het Zwitsersch comité opgedragen u daarop te antwoorden.

Die opdracht is moeilijk; want het gezichtspunt, waarop gij u plaatst, zou nooit dat van de Evangelische Alliantie kunnen zijn. Als een internationale vereeniging, die geheel vreemd is aan staatkundige quaestiën wil zij slechts de onpartijdige, maar getrouwe verdedigster zijn van hen, die voor het geloof vervolgd worden, tot welke belijdenis zij ook mogen behooren. Hoe zou zij dit beginsel handhavende, de theorieën kunnen beamen, in uwe memorie ontwikkeld; theorieën, die niets minder, dan op grond van een zekere philosophie der historie en van zekere staatkundige noodzakelijkheden, het recht van elk mensch ontkennen, om God volgens zijne conscientie te dienen.

Tevergeefs beroept gij u op historische rechten, welke bovendien berwistbaar zijn, om op straffe van verbanning of andere straffen een bepaalden godsdienstvorm aan de onderdanen van den Czaar op te leggen.

Vergeet niet, dat er een recht is, dat boven elk zonder gaat; een recht, dat geene regeering kan aanranden zonder *het recht* te schenden, dat God zelf aan elk zijner schepselen gegeven heeft, nl. om vrij de waarheid te zoeken en zich aan haar over te geven, wanneer zij eenmaal gevonden is, zonder dat iemand, hoe groot zijn macht ook moge zijn, er een hindernis voor in den weg kan leggen. Tegen dit onbetwisbaar recht, hetwelk niet een herroepbaar privilege is, maar een Goddelijke gift evenals het leven, kan alleen de brutale macht zich verzetten en het is tegen het gebruik dier macht, onder welk voorwendsel zij ook uitgeoefend worde, dat de Ev. Alliantie protesteerde en protesteert. Het recht om te gelooven, sluit dat van vrijelijk zijn geloof uit te spreken in. Heeft niet de apostel Paulus uitgeroepen: »Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken." Rom. 10: 10. En is er niet een, die grooter was dan hij, de Heere Jezus, die zich heeft laten dooden om dit recht te verdedigen en wat hebben sedert dien tijd zij die gij met ons